

SSR

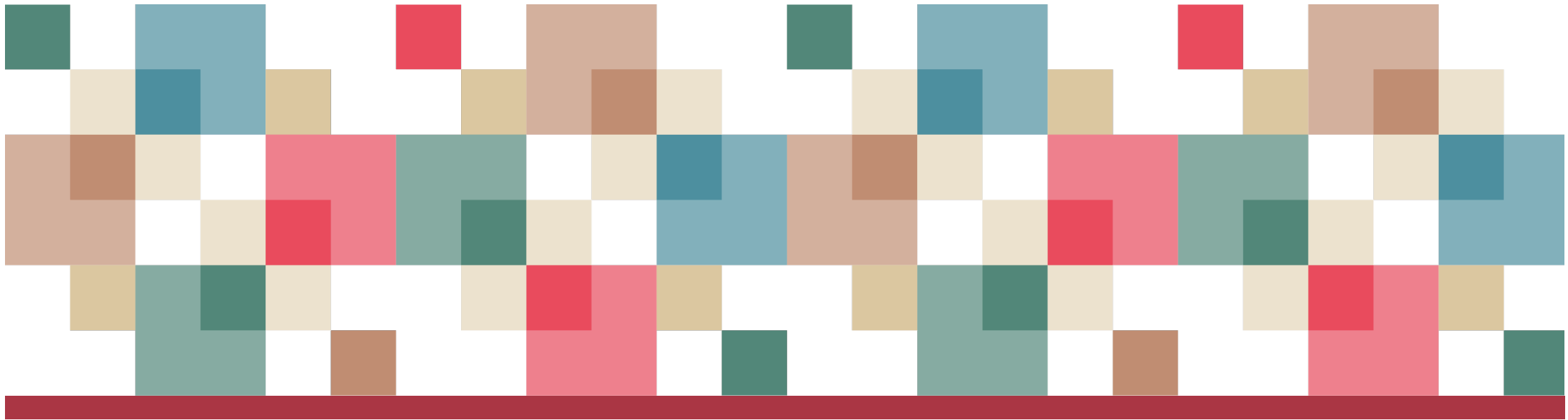
Goed opgeleid voor een rechtvaardige samenleving

Pensioen en scheiding (algemeen)

Drs. Jurgen M.J. Holtermans CPC

Mr. Wim P.M. Thijssen

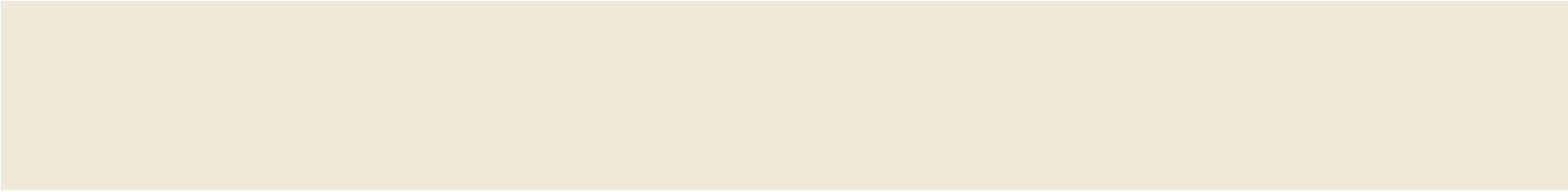
2026

Programma

- Het Nederlandse pensioenstelsel
- Wet toekomst pensioenen
- Pensioenverrekening
- Pensioenverevening
- Bijzonder partnerpensioen
- Pensioen en alimentatie
 - ✓ Draagkracht
 - ✓ Behoefte
- Pensioenverweer
- IPR
- Lijfrenten: verdeling en verrekening

Het Nederlandse pensioenstelsel

Reikwijdte pensioen en driepijlersysteem (1)

- **Pensioen ziet op verzorging bij**
 - Oudedag
 - Overlijden
 - Arbeidsongeschiktheid
- **1e pijler:** basisvoorziening van de overheid
- **2e pijler:** aanvullend via werkgever (of beroepsgenoten)
- **3e pijler:** privé aanvullingen

Reikwijdte pensioen en driepijlersysteem (2)

- **Ouderdom**
 - AOW (1e pijler)
 - Ouderdomspensioen (2e pijler)
 - Oudedagslijfrente (3e pijler)
- **Overlijden**
 - ANW (1e pijler)
 - Nabestaandenpensioen (2e pijler)
 - Partnerpensioen
 - Wezenpensioen
 - Nabestaandenoverbruggingspensioen (2^e pijler)
 - Nabestaandenlijfrente (3^e pijler)
- **Arbeidsongeschiktheid**
 - WIA (1^e pijler)
 - Arbeidsongeschiktheidspensioen (2^e pijler)
 - Arbeidsongeschiktheidsverzekering (3^e pijler)

1^e pijler

- **Algemene Ouderdomswet (AOW)**
- Uitkering vanaf bepaalde pensioenleeftijd (AOW-leeftijd)
- 2022: AOW-leeftijd is 66 jaar en 7 maanden
- 2023: AOW-leeftijd is 66 jaar en 10 maanden
- 2024-2027: AOW-leeftijd is 67 jaar
- Vanaf 2025
 - Koppeling aan de levensverwachting
 - Automatische stijging AOW-leeftijd met 3 maanden per jaar hogere levensverwachting
 - Aankondiging stijging: 5 jaar van te voren
- 2028: AOW-leeftijd wordt 67 jaar en 3 maanden
- 2029: AOW-leeftijd wordt 67 jaar en 3 maanden

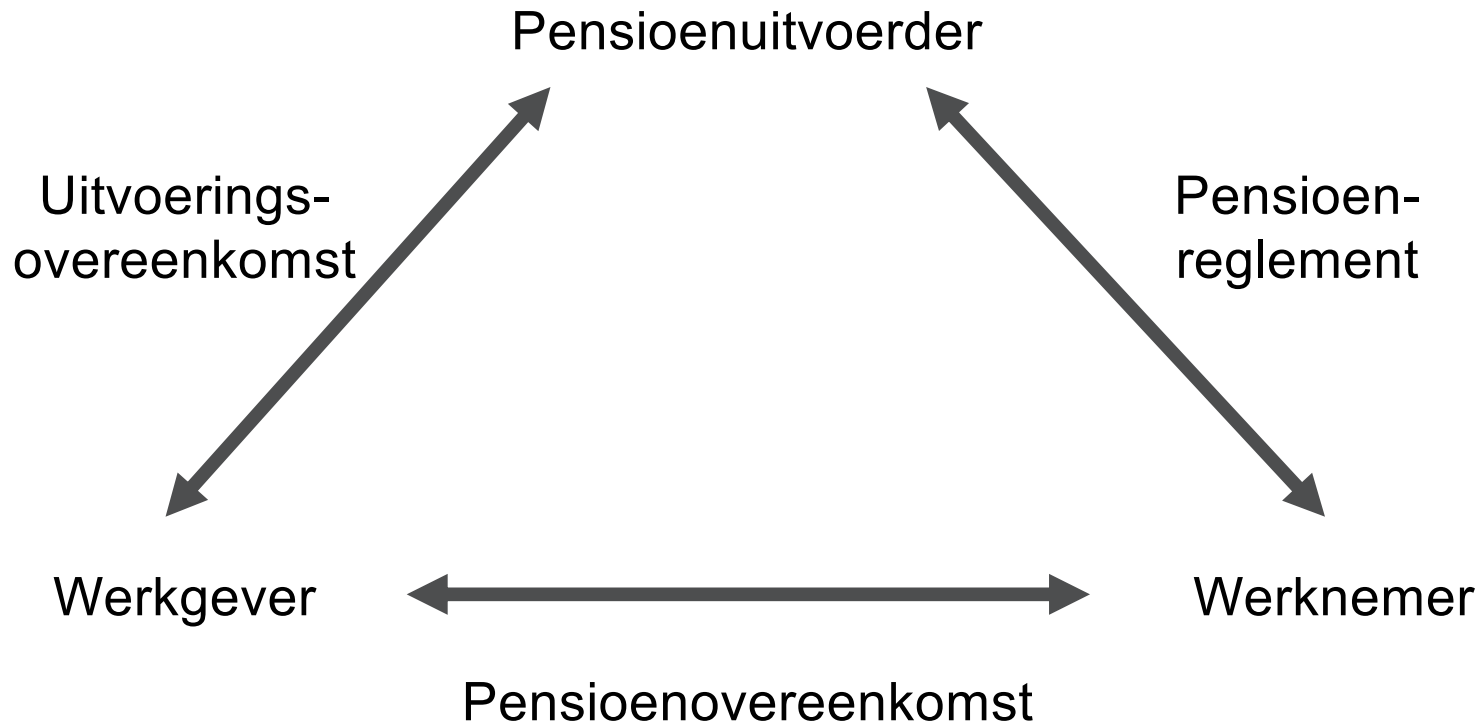

2^e pijler

- **Pensioen**
- Arbeidsvoorwaarde (vaak bij cao geregeld)
- Pensioenregeling bestaat uit
 - Pensioenovereenkomst
 - Uitvoeringsovereenkomst
 - Pensioenreglement
 - → Pensioendriehoek
- Belangrijkste wettelijke regelingen
 - Pensioenwet (inclusief Wet toekomst pensioenen)
 - DGA valt niet onder de PW (, tenzij ...)
 - Wet verplichte deelneming in een bedrijfstakpensioenfonds
 - Wet verplichte beroepspensioenregeling
 - Wet op de loonbelasting 1964

Pensioendriehoek

Karakter pensioenovereenkomst (PW “oud”)

- **Uitkeringsovereenkomst**
- **Kapitaalovereenkomst**
- **Premieovereenkomst**
 - 3 mogelijkheden
 - Premie aanwenden voor inkoop gegarandeerde uitkering
 - Premie aanwenden voor inkoop gegarandeerd kapitaal
 - Premie beleggen (zuivere premieregeling)

Soorten pensioenregelingen (PW “oud”)

- **Eindloonregeling**
 - Opbouw pensioenaanspraak op basis van het laatstverdiende pensioengevend salaris
- **Middelloonregeling**
 - Per jaar wordt pensioenaanspraak opgebouwd over het pensioengevend salaris over dat jaar
 - Pensioen is afhankelijk van het aantal jaren dat pensioenaanspraken worden opgebouwd en de hoogte van het gemiddeld pensioengevend salaris in die jaren
- **Beschikbare premieregeling**
 - Leeftijdsafhankelijke premiestaffels
 - Beschikbare premie = percentage volgens staffel x pensioengevend salaris
 - Beleggingsresultaten bepalen vaak het uiteindelijke pensioen

SSR

Fiscaal: omkeerregel (1)

Tijdens de pensioenopbouwfase

- Pensioenpremie ten laste van werkgever: niet belast
- Pensioenpremie ten laste van werknemer: aftrekbaar

Tijdens uitkeringsfase

- Pensioenuitkering belast

SSR

Fiscaal: omkeerregel (2)

Sinds 1-1-2015 ook netto pensioen

- Pensioenpremie uit netto salaris
 - Bijdrage werkgever: belast
 - Eigen bijdrage: niet aftrekbaar
- Speciale vrijstelling in box 3
- Uitkeringen 'onbelast'
- In verband met WTP steeds vaker beëindiging netto pensioen regeling (met name pensioenfondsen)

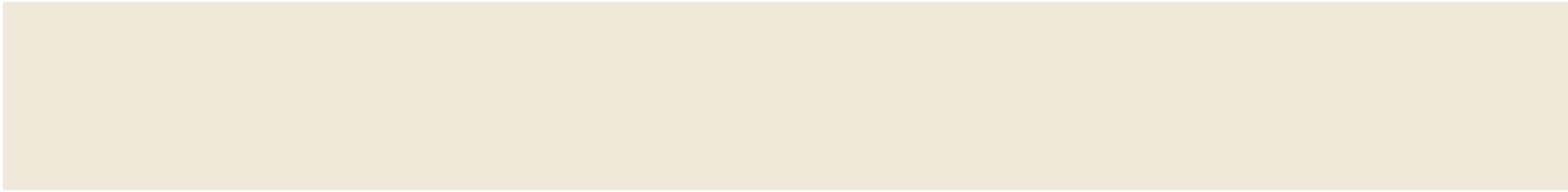

3^e pijler

- Lijfrenteverzekering, lijfrenterekening of -beleggingsrecht
 - Ter compensatie van pensioentekort
 - WTP leidt tot ruimere mogelijkheden lijfrentepremieaftrek
 - Meer gelijkheid met pensioenopbouw (2^e pijler)
 - Omzetting stakingswinst en oudedagsreserve
- Ontslagvergoeding
 - Sinds 2014: ineens belast
 - Bestaande goudenhanddrukstamrechten
 - Flexibel afkoopbaar
 - Geen revisierente
- Sparen en beleggen
 - Box 2
 - Box 3

Wet toekomst pensioenen

Kernpunten nieuw pensioenstelsel:

- Pensioenkortingen en achterwege blijven toeslagverlening (pensioenen niet waardevast) reden voor herziening pensioenstelsel
- Leeftijdsafhankelijke premie leidt tot verstoting ouderen op de arbeidsmarkt en beperkt de arbeidsmobiliteit
- Daarom:
 - Doorsneepremie verplichtgestelde bedrijfstakpensioenfondsen verboden
 - Verplichte overgang naar premieovereenkomsten
 - Leeftijdsonafhankelijke premie verplicht
 - Invaren default

Wet toekomst pensioenen (2)

Pensioenovereenkomsten: solidaire pensioenovereenkomst

- Premieovereenkomst; leeftijdsonafhankelijke premie; verbod op doorsneepremie
- Opbouw in de vorm van een persoonlijk pensioenvermogen
- Collectief beleggingsbeleid
- Geen individuele beleggingsvrijheid
- Geïntegreerde opbouw- en uitkeringsfase (variabele uitkering; doorbeleggen in uitkeringsfase)
- Rekenen met prudent projectierendement voor bepalen verwacht pensioen
- Toedeling risico en rendement naar risicodraagkracht; risicohouding collectief bepaald (geen toeslagverlening meer naar evenredigheid hoogte pensioen)
- Solidariteitsreserve verplicht
- Geen shoprecht

Wet toekomst pensioenen (3)

Pensioenovereenkomsten: flexibele premieovereenkomst

- Premieovereenkomst; leeftijdsonafhankelijke premie; verbod op doorsneepremie
- Opbouw in de vorm van een persoonlijk pensioenvermogen
- In opbouwfase individueel belegd; life cycle;
- Individuele keuze voor beleggingsprofiel toegestaan
- Gescheiden opbouw- en uitkeringsfase (geen ringfencing)
- Rekenen met prudent projectierendement voor bepalen verwacht pensioen
- Toedeling risico en rendement volgens life cycle;
- Uitkering gegarandeerd (vastgesteld) pensioen of variabel pensioen (in uitkeringsfase voortgezette deling in beleggingsrisico en langlevensrisico; collectief)
- Risicodelingsreserve optioneel; voor verplichtgestelde bedrijfstakpensioenfondsen en verplichtgestelde beroepspensioenfondsen verplicht
- Beperkt shoprecht (als het gewenste vastgesteld of variabel pensioen niet wordt aangeboden)

Pensioenovereenkomst: premie-uitkeringsovereenkomst

- Premie belegt tot pensioendatum
- Op pensioendatum kapitaal aangewend voor vastgestelde of flexibele uitkering (doorbeleggen)
- Vanaf 15 jaar voor AOW-datum keuze voor de deelnemer de toekomstige premie OF de reeds ingelegde en toekomstige premie aan te wenden voor vastgesteld pensioen
- Bij variabele uitkering resultaten uit hoofde van beleggingsrisico en langlevensrisico individueel toegedeeld

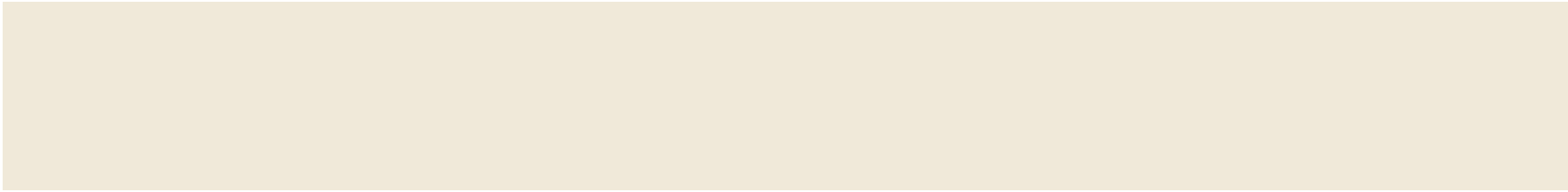
Opmerking: bedoeld voor verzekeraars

Partnerpensioen:

- In opbouwfase uitsluitend op risicobasis
- diensttijdonafhankelijk
- Percentage van de pensioengrondslag (maximaal 50%)
- Als bestaand opbouwpartnerpensioen wordt ingevaren extra risicoverzekering
- Risicodekking na einde dienstverband beperkt gehandhaafd, gedetailleerde wettelijke regeling
- In uitkeringsfase uitsluitend op opbouwbasis

Implementatie vergt veel van sociale partners en de uitvoeringspraktijk:

- Transitieplan
- Keuze nieuw type pensioenovereenkomst
- Invaarbeveluit:
 - Vergt wijziging pensioenovereenkomst – arbeidsrechtelijk wijzigingstraject
 - Binnen pensioenuitvoerder vergaande governance regels, maar geen individueel bezwaarrecht of instemmingsrecht
- Compensatie in verband met overgang van leeftijdsafhankelijke premie naar leeftijdsonafhankelijke premie (actueel: in 10 jaar of ineens)

Pensioenverrekening

Samenvatting:

- Pensioenrechten die door arbeid zijn opgebouwd zijn voorwaardelijke vorderingsrechten, ook al is het pensioen ten tijde van de ontbinding van een huwelijksgoederengemeenschap nog niet ingegaan
- Pensioenrechten vallen in een huwelijksgoederengemeenschap
- Pensioenrechten dienen daarom bij de verdeling van een ontbonden huwelijksgoederengemeenschap te worden betrokken, tenzij de pensioenrechten zodanig verknocht zijn aan de persoon van de rechthebbende dat deze verknochtheid zich daartegen verzet
- Omdat pensioenrechten niet aan een ander dan de rechthebbende kunnen worden toebedeeld, dient verdeling te worden gerealiseerd op basis van waardeverrekening

Samenvatting (vervolg):

- Ouderdomspensioen is weliswaar verknocht aan de rechthebbende, maar tussen ouderdomspensioen en de echtgenoot – niet rechthebbende bestaat een niet te verwaarlozen band omdat ouderdomspensioen voor een gehuwde uit maatschappelijk oogpunt, gezien de wettelijke zorgplicht van artikel 1:81 BW, bestemd is om te voorzien in de behoefte van beide echtgenoten, eventuele werknemerspremie voor ouderdomspensioen ten laste van de gemeenschap kwam en ouderdomspensioen door gemeenschappelijke inspanning van beide echtgenoten tot stand komt
- Tussen partnerpensioen, voor zover dit aan de gescheiden echtgenoot toekomt (het bijzonder partnerpensioen; zie artikel 57 Pensioenwet) en de echtgenoot die dit pensioen verwierf bestaat eveneens een niet te verwaarlozen band omdat voor zover voor de opbouw van partnerpensioen werknemerspremie was verschuldigd, deze uit de huwelijksgoederengemeenschap is bekostigd en ook de opbouw van partnerpensioen door gemeenschappelijke inspanning tot stand is gebracht
- In het algemeen dienen pensioenrechten in geval van ontbinding van een huwelijksgoederengemeenschap ondanks de verknochtheid aan de rechthebbende te worden verdeeld gezien de niet te verwaarlozen band met de echtgenoot – niet rechthebbende

HR 27 november 1981, ECLI:NL:HR:1981:AG4271 (3)

Samenvatting (vervolg):

- Dit geldt niet in geval van ontbinding van de huwelijksgoederengemeenschap als gevolg van het overlijden van één van de echtgenoten, wat *ouderdomspensioen* betreft omdat de zorgplicht ten opzichte van de overleden echtgenoot door het overlijden eindigt en diens erfgenamen géén niet te verwaarlozen band met de door de overlevende echtgenoot opgebouwde pensioenrechten hebben, en wat *partnerpensioen* betreft kennelijk omdat de erfgenamen van de overleden echtgenoot geen niet te verwaarlozen band met het partnerpensioen hebben
- Deze overweging, die was geënt op art. 1:94, lid 3 BW, doet de vraag rijzen welke pensioensoorten wel en welke niet dienen te worden verrekend.
- Het ouderdomspensioen komt toe aan de partner die het heeft opgebouwd, het partnerpensioen aan de ex-partner. Vervolgens dienen deze rechten te worden verdeeld door middel van waardeverrekening

Wijze van verrekening:

- Beide echtgenoten hebben recht op 50% van de waarde van opgebouwd ouderdomspensioen en opgebouwd partnerpensioen
- Indien de ontbonden huwelijksgoederengemeenschap voldoende baten omvat in verhouding tot het bedrag dat met waardeverrekening is gemoeid, dient dit bedrag per de datum waarop de huwelijksgoederengemeenschap in staat van ontbinding komt te verkeren (omdat pensioenverrekening slechts speelt bij scheiding vóór 1 mei 1995 is dat de datum van inschrijving van de scheiding van tafel en bed of de echtscheiding) te worden voldaan

Wijze van verrekening (vervolg):

- Indien dit niet mogelijk is (de Hoge Raad veronderstelde dat dit in de praktijk “*vaak*” het geval zou zijn), kan waardeverrekening worden gerealiseerd door het opleggen aan de verrekeningsplichtige echtgenoot van een voorwaardelijke uitkering die:
 - ✓ Duurt zolang beide ex-echtgenoten in leven zijn;
 - ✓ Opeisbaar wordt naarmate de pensioentermijnen opeisbaar worden;
 - ✓ Gesteld kan worden op een percentage van het per de datum waarop de huwelijksgoederengemeenschap in staat van ontbinding komt te verkeren opgebouwde ouderdomspensioen (de Hoge Raad gaat er daarbij van uit dat de waarde van het ouderdomspensioen die van het partnerpensioen overtreft zodat de ouderdomspensioengerechtigde de verrekeningsplichtige is)
- Verrekening van de waarde van partnerpensioen dient achterwege blijven in de situatie waarin de ouderdomspensioengerechtigde naar redelijke verwachting het ouderdomspensioen relatief lang zal genieten zonder verplicht te zijn tot het verrichten van de voorwaardelijke uitkering in verband met vooroverlijden van de verrekeningsgerechtigde (bijvoorbeeld als de verrekeningsgerechtigde veel ouder is dan de ouderdomspensioengerechtigde of een zwakke gezondheid heeft; de voorwaardelijke uitkering wordt dan hoger dan in de situatie waarin het partnerpensioen mede bij de verrekening zou worden betrokken)

Wijze van verrekening (vervolg):

- De verrekeningsplichtige kan onder omstandigheden verplicht zijn een lijfrenteverzekering ten behoeve van de verrekeningsgerechtigde te bekostigen
- Onder omstandigheden kan de verrekeningsvordering worden gematigd of niet worden toegekend, bijvoorbeeld in de situatie waarin de verrekeningsplichtige op andere wijze in de verzorging van de verrekeningsgerechtigde heeft voorzien of draagkracht mist om de voorwaardelijke uitkering te verrichten
- Onder omstandigheden kan het voorhuwelijkse pensioen in het kader van de verrekening buiten aanmerking blijven, bijvoorbeeld als het niet het eerste huwelijk van de verrekeningsplichtige betreft

Pensioenverrekening: voorbeeld

Opgebouwd OP	€ 20.000
Opgebouwd PP	€ 14.000
Waarde OP	€ 300.000
Waarde PP	<u>€ 80.000</u> +/+
Totaal	€ 380.000
Ieder heeft recht op de helft	€ 190.000
Verrekeningsgerechtigde krijgt sowieso PP	<u>€ 80.000</u> -/-
Resteert te verrekenen	€ 110.000

Hoe kan verrekening plaatsvinden?

- Voorwaardelijke uitkering, opeisbaar naar mate pensioen wordt uitgekeerd
Evenredig deel OP doorbetalen bij en na ingang
($110.000 / 300.000 \times \text{€ } 20.000 = \text{€ } 7.333$)
- Splitsing pensioenaanspraken en -uitkeringen
- Cessie van de pensioenuitkeringen
- Verhoging partneralimentatie
- Bedrag ineens in contanten
- Overbedeling met goederen (woning)
- Overdracht bestaande lijfrente
- Lijfrente tussen verrekeningsplichtige en verrekeningsgerechtigde
- Premiestorting nieuwe lijfrente

Verrekening Boon/Van Loon

(voorwaardelijke uitkering, betaling ineens of overbedeling)

- Verrekeningsgerechtigde: belast (art. 3.102, lid 3, letter a Wet IB)
- Verrekeningsplichtige: aftrekbaar als persoonsgebonden aftrek (art. 6.3, lid 1, letter d Wet IB)

Escape in geval van betaling ineens of overbedeling

- Keuze voor fictief fiscaal partnerschap voor het gehele jaar (art. 2.17, lid 7 Wet IB) én persoonsgebonden aftrek in aangifte verrekeningsgerechtigde in aanmerking nemen
- Met ingang van 2020 afbouw aftrekpercentage persoonsgebonden aftrek tot maximaal tarief 2e schijf (wordt bereikt vanaf 2023)

Andere mogelijkheden om te verrekenen

- Toedeling/vervreemding bestaande lijfrente
 - Fiscaal neutraal (art. 3.102, lid 4 Wet IB + art. 6.4, lid 2 Wet IB)
- Koopsomstorting voor een nieuwe lijfrente
 - Koopsom aftrekbaar bij verrekeningsplichtige (art. 6.3, lid 1, letter d Wet IB juncto art. 6.6 Wet IB)
 - Niet belast bij verrekeningsgerechtigde (art. 3.102, lid 4 Wet IB)
 - Lijfrenteuitkeringen bij verrekeningsgerechtigde belast (art. 3.100, lid 1, letter b Wet IB)

Afbouw belastingvoordeel persoonsgebonden aftrek

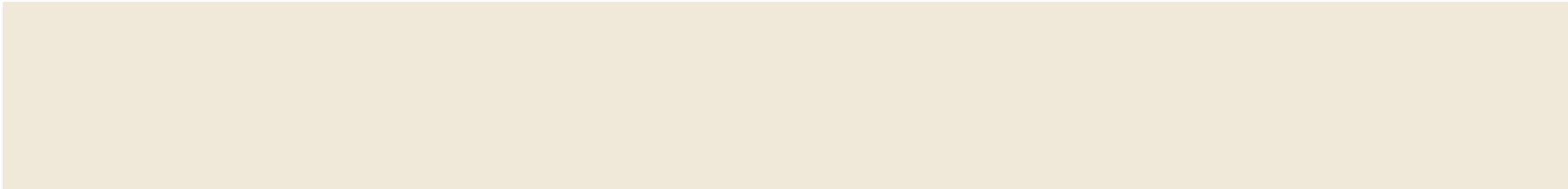
Maximaal belastingvoordeel uit hoofde van persoonsgebonden aftrek bedraagt

2019	49,5%
2020	46%
2021	43%
2022	40%
2023	36,93%
2024	36,97%
2025	37,48%
2026	37,56%

- **HR 6 oktober 2006, ECLI:NL:HR:2006:AW6163, HR 20 oktober 2000, ECLI:NL:HR:2000:AA7690 en Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 27 mei 2025, ECLI:NL:GHARL:2025:3311:** bij uitgestelde/voorwaardelijke pensioenverrekening rekening houden met toeslagverlening (= indexering)
- **Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 19 april 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:3059:** bij “pensioenverrekening ineens” per datum scheiding géén rekening houden met toekomstige voorwaardelijke toeslagverlening (= indexering)
- **HR 5 oktober 1990, ECLI:NL:HR:1990:AB9188:** bij “koude uitsluiting” geen pensioenverrekening
- **HR 31 mei 1996, ECLI:NL:HR:1996:ZC2090:** geen pensioenverrekening als op grond van HV onverteerde inkomsten worden verdeeld omdat werknemerspensioenpremie als verteerd geldt
- **HR 18 juni 2004, ECLI:NL:HR:2004:AO6998:** de waarde van bijzonder partnerpensioen dient bij de verrekening te worden betrokken

Gerechtshof Den Haag 13 mei 2025, ECLI:NL:GHDHA:2025:861 (Belastingkamer):

- Aftrekbeperking Boon/Van Loonbetalingen strijdig met verbod onderscheid omdat voor betalingen uit WVPS door pu geen beperking geldt
- Artikel 26 IVBPR en artikel 14 EVRM, in samenhang met artikel 1 van het Eerste Protocol bij het EVRM, alsook artikel 1 van het Twaalfde Protocol bij het EVRM verbieden niet iedere ongelijke behandeling van gelijke gevallen, doch alleen die welke als discriminatie moet worden beschouwd omdat een objectieve en redelijke rechtvaardiging ervoor ontbreekt (dat nam het Hof aan omdat “pensioenverrekening” en “pensioenverrekening” in dit opzicht als “gelijk” golden)
- Verboden eigendomsontneming

Pensioenverevening

Verevening ouderdomspensioen (1)

Standaardverevening (art. 2, lid 1 juncto art. 2, lid 3 WVPS)

- Tijdens huwelijk opgebouwde aanspraken op ouderdomspensioen bij helfte verevenen
- Gewezen partner krijgt recht op uitkering gedeelte van het ouderdomspensioen
- Huwelijksgoederenregime (GVG / HVW) speelt geen enkele rol

Wanneer?

- Echtscheiding
- Beëindiging geregistreerd partnerschap
- Scheiding van tafel en bed

Wanneer niet?

- Ongehuwd samenwonenden → eventueel onderling regelen (niet via pensioenuitvoerder (PU))
- Geen verevening indien ná verevening recht op uitkering gedeelte ouderdomspensioen minder bedraagt dan de wettelijke afkoopgrens (2026: € 632,63)

Verevening ouderdomspensioen (2)

Afwijken van standaardverevening vastleggen in huwelijkse voorwaarden of convenant

Afwijkingsmogelijkheden zonder voorafgaande toestemming PU

- Uitsluiten toepassing WVPS
 - Boon/Van Loon weer automatisch van toepassing? Of keuze?
- Andere periode
- Ander vereveningspercentage

Afwijkingsmogelijkheden met voorafgaande toestemming PU

- Conversie
 - Vereveningsaanspraak OP en aanspraak BPP worden omgezet in een voor de vereveningsgerechtigde eigen aanspraak OP
 - Beide partijen moeten instemmen
 - Onherroepelijke machtiging in huwelijkse voorwaarden
 - Verzekeraars werken veelal niet meer mee aan conversie

Verevening ouderdomspensioen (3)

Meldingsformulier

- Binnen 2 jaar na ontbinding huwelijk indienen bij PU
- Rechtstreeks recht op uitbetaling jegens PU

Uitbetalingsrecht jegens gewezen partner

- Buitenlandse PU
- Meldingsformulier niet of buiten termijn ingediend
- Fiscaal nadeel voor vereveningsplichtige
 - Doorbetaald OP levert vanaf 2023 ‘slechts’ ongeveer 37% belastingvoordeel op (persoonsgebonden aftrek), ook indien OP is belast tegen 49,5% (inkomen > ca € 78.500)
 - Dubbele Inkomensafhankelijke bijdrage ZVW

Zie ook Hof Amsterdam 19-9-2019, ECLI:NL:GHAMS:2019:3474

Verevening ouderdomspensioen (4)

Uitkering vereveningsgerechtigde is afhankelijk van keuzes die vereveningsplichtige maakt

- Vervroegen of uitstellen pensioeningangsdatum
- Variëren hoogte pensioenuitkering
- Na invoering Wet bedrag ineens (voorlopig uitgesteld tot 1-1-2029): afkoop van maximaal 10% ineens bij pensionering
- Waardeoverdracht

Verevening ouderdomspensioen (5)

Voorwaardelijk recht

- Beide ex-partners moeten in leven zijn

Gevolgen overlijden / einde vereveningsverplichting

- Vereveningsgerechtigde overlijdt
 - Aanwas bij vereveningsplichtige tot 100% / vol ouderdompensioen
- Vereveningsplichtige overlijdt
 - Vereveningsaanspraak of -uitkering ouderdomspensioen vervalt
 - Uitkering bijzonder partnerpensioen

Verschil met conversie

- Igv overlijden vereveningsgerechtigde: geen aanwas bij vereveningsplichtige
- Igv overlijden vereveningsplichtige: geen BPP voor vereveningsgerechtigde

Verevening ouderdomspensioen (6)

Hertrouwen

Vereveningsverplichting vervalt (art. 1:166 BW)

Scheiden na hertrouwen

HR 11-4-2003, ECLI:NL:HR:2003:AF2685

Opnieuw verevenen met uitzondering van periode tussen beide huwelijken

Afgekochte pensioenaanspraken

HR 13-7-2018, ECLI:NL:HR:2018:1180

“Het strookt met de (ratio van de) WVPS om afgekochte pensioenrechten bij de verdeling van een huwelijksgemeenschap op een zo veel mogelijk gelijke wijze in aanmerking te nemen als niet afgekochte pensioenrechten”

Afkoopsom was geïnvesteerd in vakantiewoning

Man (die pensioen had afgekocht) verkreeg vergoedingsrecht op vrouw

Pensioenverevening onder de WTP

Vanaf de implementatie van de WTP (naar verwachting tussen 1 juli 2023 en 1 januari 2027) gaat het volgende gelden:

- Veel pensioenen die vastgesteld waren worden variabel
- Recht op uitbetaling van ouderdomspensioen krachtens pensioenverevening wordt dan ook variabel
- Bij scheiding vóór pensioendatum net als thans bij premieovereenkomsten belegd kapitaal bij leven gedeeltelijk toerekenen aan de ex-partner (50% van het tussen het aangaan van de relatie en het eindigen daarvan opgebouwde kapitaal; geen rekening meer houden met bijzonder partnerpensioen)
- Bij scheiding vanaf pensioendatum het percentage van het pensioen dat aan de periode van de relatie moet worden toegerekend als recht op uitbetaling van ouderdomspensioen administreren
- Let op: na inwerkingtreding de Wet pensioenverdeling bij scheiding 2022 (naar verwachting per

Fiscale aspecten pensioenverevening (1)

Art. 19b, lid 3 Wet LB

Gehele of gedeeltelijke vervreemding van pensioenaanspraken aan (gewezen) echtgenoot of (gewezen) partner,

dan wel omzetting van pensioenaanspraken waarbij (gewezen) echtgenoot of (gewezen) partner de gerechtigde wordt,

leidt niet tot een onzuivere pensioenaanspraak (lees: is niet belast),

mits dit plaatsvindt in het kader van:

- echtscheiding
- scheiding van tafel en bed
- beëindiging samenleving

en de verkregen of omgezette aanspraak een voorzetting is van de oorspronkelijke pensioenaanspraak

Fiscale aspecten pensioenverevening (2)

Standaard verevening + meldingsformulier tijdig ingediend

- Beide ex-partners ontvangen rechtstreeks OP onder inhouding loonheffing

Standaard verevening + meldingsformulier niet (tijdig) ingediend

- Vereveningsplichtige: ontvangt OP onder inhouding loonheffing en brengt door te betalen OP als persoonsgebonden aftrek in aftrek (art. 6.3, lid 1, letter a Wet IB)
- Met ingang van 2020 afbouw aftrekpercentage (2026: 37,56%)
- Vereveningsgerechtigde: geeft ontvangen (doorbetaald) OP aan als periodieke uitkering (art. 3.101, lid 1, letter b, Wet IB)

Fiscale aspecten pensioenverevening (3)

Leidt afwijken van standaard verevening of afwijken van hetgeen bij huwelijkse voorwaarden is overeengekomen tot een schenking?

TK 1990-1991, 21 893 (WVPS), nr. 3, p. 18:

“Voor de loonbelasting is alsdan louter als fiscaal gevolg wenselijk dat de inhouding daarvan aansluit bij de feitelijke betalingen door het uitvoeringsorgaan aan de onderscheidene echtgenoten.”

Fiscale aspecten pensioenverevening (4)

TK 2018-2019, 35 287 (Wet pensioenverdeling bij scheiding 2022), nr. 3, p. 12, voetnoot 28:

“Afzien van verdeling of een afwijkende afspraak is fiscaal gezien geen schenking.”

Echter, TK 2019-2020, 35 287, nr. 7, p. 18:

“ ... Hierbij was de aanname dat partners in geen geval afspraken maken waarbij een van beide overbedeeld wordt ten opzichte van de wettelijke verdeelstandaard zonder hiervoor gecompenseerd te worden via andere vermogensbestanddelen buiten pensioen. Indien deze compensatie plaatsvindt, is er geen sprake van een schenking en is geen schenkbelasting verschuldigd. In de niet realistisch geachte situatie waarbij een van beide partners overbedeeld wordt met pensioen ten opzichte van de wettelijke standaardverdeling zonder dat de andere partner hierbij compensatie krijgt, kan er schenkbelasting verschuldigd zijn.”

Fiscale aspecten pensioenverevening (5)

Kennisgroepstandpunt KG:063:2026:1

Indien echtgenoot bij echtscheiding uit vrijgevigheid (gedeeltelijk) afziet van haar/zijn recht op pensioenverevening is sprake van een schenking

Aan voorwaarden voor schenking is volgens KG voldaan

- Verarming (schenker)
- Verrijking (begiftigde)
- Bevoordelingsbedoeling

Fiscale aspecten pensioenverevening (6)

Andere (fiscale) benadering (ten aanzien van schenking)

Hoge Raad 16-2-2024, ECLI:NL:HR:2024:239, (Breukdelen-arrest)

“4.2. Het Hof is terecht ervan uitgegaan dat het aangaan van huwelijkse voorwaarden als de onderhavige geen schenking inhoudt. Daarmee heeft zich immers nog niet een eenzijdige vermogensverschuiving uit het vermogen van de ene, in het vermogen van de andere echtgenoot voltrokken, die kenmerkend is voor een schenking. Dit is niet anders als de echtgenoten, zoals in dit geval, volgens de huwelijkse voorwaarden voor ongelijke delen zullen zijn gerechtigd tot de goederen die tot de huwelijksgemeenschap behoren.”

Gelet op de bewoordingen in het Breukdelen-arrest is verdedigbaar dat geen sprake is van een schenking in geval van uitsluiten van de toepasselijkheid van de Wet VPS dan wel afwijken van de standaard verevening

Fiscale aspecten pensioenverevening (7)

Daarnaast

- Verevening leidt tot voorwaardelijk recht
 - Schenking komt fiscaal tot stand nadat aan opschortende voorwaarde is voldaan
- Samenloopbepaling (art. 33, 9° SW)

“Van schenkbelasting is vrijgesteld, hetgeen wordt verkregen: ... door iemand te wiens laste over die verkrijging inkomstenbelasting of een voorheffing van die belasting wordt geheven;”

Fiscale aspecten pensioenverevening (8)

Afwijkende verevening + overbedeling vereveningsgerechtigde (= conform KG standpunt!)

Hof Den Bosch 14-12-2017, ECLI:NL:GHSHE:2017:5584

- Afwijkende verevening leidt niet tot over- of onderbedeling van de boedel
- In casu: pensioenaanspraken (die civielrechtelijk geen deel uitmaken van de huwelijksgemeenschap) worden uitgeruild met het woonhuis (dat daartoe wel heeft behoord)
- Partijen hebben niet afgezien van toepassing Wet VPS, maar zijn desondanks overgegaan tot pensioenverrekening
 - ➔ bij de vrouw belast (art. 3.102, lid 3 Wet IB)
 - ➔ bij de man aftrekbaar (art. 6.4, lid 2 Wet IB)
- Ondertekenen convenant is nog niet verrekenen!
Pas ná inschrijving echtscheidingsbeschikking dienen de verbintenissen te worden afgewikkeld en kan verrekening plaatsvinden

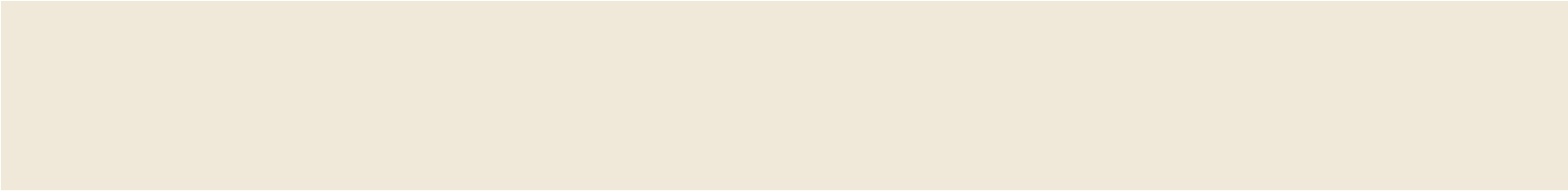

Actuele rechtspraak

- **Rechtbank Den Haag 29 januari 2025, ECLI:NL:RBDHA:2025:13484:** Vordering tot betaling pensioenvereveningstermijnen verjaart na 5 jaar
- **Rechtbank Rotterdam 29 augustus 2025, ECLI:NL:RBROT:2025:10934:** pensioenverevening; pensioenuitstel niet aangetoond; geen rechtsgrond voor verplichting tot geven volmacht aan pensioenuitvoerder; indexeringsvordering toegewezen
- **Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 2 september 2025, ECLI:NL:GHARL:2025:5596:** pensioenverevening niet uitgesloten; afspraak dat recht op uitbetaling ingaat op de latere pensioenleeftijd vereveningsgerechtigde geen rechtsgeldige afwijking WVPS
- **Rechtbank Den Haag 1 september 2025, ECLI:NL:RBDHA:2025:18249:** verzoek om pensioenverevening volgens wettelijk standaardsysteem afgewezen omdat het een wettelijk recht is; geen uitsluiting WVPS
- **Rechtbank Rotterdam 13 november 2025, ECLI:NL:RBROT:2025:13438:** waarschuwingsplicht en vergewisplicht notaris bij opstellen HV houdende uitsluiting pensioendeling
- **Rechtbank Den Haag 9 juli 2025, ECLI:NL:RBDHA:2025:21917:** geen recht op informatie vereveningsplichtige bij pensioenverevening volgens wettelijk standaardsysteem

Bijzonder partnerpensioen

Partnerbegrip PW tot 1 juli 2023

Partner

- Echtgenoot
- Geregistreeerde partner
- Partner in de zin van de pensioenovereenkomst
 - Zelf in te vullen in pensioenregeling
 - Niet verplicht (dus alleen PP voor echtgenoot/geregistreerd partner is toegestaan)
 - Ongehuwde, niet-geregistreeerde samenwoners hebben niet als vanzelf over en weer partnerpensioen
 - ➔ beoordelen per pensioenregeling!

Hieronder ook telkens te verstaan: **gewezen** partner

Fiscaal partnerbegrip tot 1 juli 2023

Partner voor partnerpensioen

- Echtgenoot
- Geregistreerde partner
- Degene met wie duurzaam gezamenlijke huishouding wordt gevoerd
 - Geen bloed- of aanverwantschap in de eerste graad

LET OP:

Fiscaal partnerbegrip voor pensioenregeling is niet hetzelfde als fiscaal partnerschap!

Indien persoon is aangemeld als partner voor de pensioenregeling dan kwalificeert deze persoon ook als fiscaal partner voor de IB

Indien persoon kwalificeert als fiscaal partner voor de IB dan geldt deze persoon niet per definitie als partner voor de pensioenregeling

Uniformering partnerbegrip PW (1)

Opheffen verschillen wie als partner kwalificeert in geval van ongehuwd samenwonen

Partner (vanaf 1-7-2023/na transitie)

- Echtgenoot
- Geregistreerd partner
- Partner in de zin van de pensioenovereenkomst *zijnde de meerderjarige persoon die met de werknemer of de gewezen werknemer een gezamenlijke huishouding voert, tenzij het betreft een bloedverwant in de eerste graad, een bloedverwant in de tweede graad in de rechte lijn, een meerderjarig stiefkind of meerderjarig voormalig pleegkind*

Verbod op onderscheid naar type partnerrelatie

- Indien pensioenovereenkomst partnerpensioen toekent, dan verplicht voor elke relatievorm
- Geen uitsluiting meer toegestaan voor partnerpensioen in geval van ongehuwd samenwonen

Fiscaal (vanaf 1-7-2023/na transitie): verwijzing naar partner in de zin van art. 1 PW

Uniformering partnerbegrip PW (2)

Gezamenlijke huishouding

- Nader uitgewerkt in art. 2a PW
- Onderscheid
 - Bepaalde partner
 - Onbepaalde partner

Wat is nodig i.g.v. bepaalde partner?

- Notariële samenlevingsovereenkomst
 - Gemeld aan PU
- Samenlevingsverklaring
 - Door beide partners ondertekend
 - Woonachtig op hetzelfde adres
(≠ op hetzelfde adres ingeschreven bij BRP!)
 - Voor elkaar zorgen
 - Gestuurd naar PU

Uniformering partnerbegrip PW (3)

Wat is nodig i.g.v. onbepaalde partner?

- Notariële samenlevingsovereenkomst
- Samenlevingsverklaring ondertekend vóór overlijden deelnemer door zowel deelnemer als partner
 - Woonachtig op hetzelfde adres
 - Voor elkaar zorgen
 - Overleggen aan PU
- Samenlevingsverklaring ondertekend ná overlijden deelnemer door uitsluitend partner
 - Verklaaren partner te zijn geweest
 - Aannemelijk maken gezamenlijke huishouding hebben gevoerd (zie volgende slide)

Uniformering partnerbegrip PW (4)

(Vervolg voorwaarden eenzijdige samenlevingsverklaring i.g.v. onbepaalde partner)

Ten minste zes maanden op hetzelfde adres ingeschreven bij BRP, én aan ten minste één van de volgende voorwaarden is voldaan

- Uit relatie is kind geboren of heeft erkenning plaatsgevonden van kind van de een door de ander
- Gezamenlijk eigendom huis
- Huurcontract op beider naam
- In pensioenregeling langstlevende partner is overleden partner aangemerkt als partner van langstlevende partner (kruislings partnerschap)

Daarnaast is ook mogelijk (niet limitatief)

- Opgenomen in testament
- Begunstigde overlijdensrisicoverzekering
- Partner voor sociale verzekeringsuitkering

Uniformering partnerbegrip PW (5)

Ongehuwd samenwonende partner(s) wordt opgenomen in zorginstelling:

- *Inschrijving* op hetzelfde adres eindigt
- Partnerschap voor de pensioenregeling blijft gehandhaafd, zolang geen van beide partners schriftelijk aan PU heeft laten weten niet langer als partners te willen worden aangemerkt.

Uniformering partnerbegrip PW (6)

Overgangsregelingen

- Gewijzigd partnerbegrip heeft geen consequenties voor reeds ingegaan partnerpensioen
- Persoon die vóór het overgangstijdstip kwalificeerde als partner, blijft partner in de zin van de wet, zolang de betreffende relatie wordt voortgezet
 - Overgangstijdstip = tijdstip vanaf wanneer pensioenregeling is gewijzigd om te voldoen aan WTP, uiterlijk 1-1-2028

Partnerpensioen tot 1 juli 2023

PP_{vóór PID}

- Zowel kapitaalgedekt als op risicobasis
- Maximale jaarlijkse opbouw/verwerving:
 - Eindloonregeling: 1,160% van de bereikbare pensioengrondslag
 - Middelloonregeling: 1,313% van de bereikbare pensioengrondslag
 - Beschikbare premieregeling: volgens premiestaffel
 - Maximaal pensioengevend loon 2023: € 128.810
 - Wel AOW-franchise
 - Bereikbare dienstjaren
- Levenslange vaste (geïndexeerde) uitkering

PP_{vanaf PID}

- Kapitaalgedekt
- Meestal 70% OP
- Levenslange vaste (geïndexeerde) uitkering

Partnerpensioen WTP (1)

PP_{vóór PID}

- Uitsluitend op risicobasis
- Maximaal 50% laatstgenoten pensioengevend salaris (2026: € 137.800)
 - Geen AOW-franchise
 - Diensttijd onafhankelijk
- Levenslange uitkering
 - Afhankelijk van pensioenovereenkomst: variabel of vast

PP_{vanaf PID}

- Uitsluitend kapitaalgedekt
- Opbouw via de leeftijdsonafhankelijke premie
- Maximaal 70% OP
- Levenslange uitkering
 - Afhankelijk van pensioenovereenkomst: variabel of vast

Partnerpensioen WTP (2)

Wettelijk verplichte uitlooperperiode na einde dienstverband t.b.v. PP_{vóór PID}

- a. Periode dat een gewezen deelnemer direct na beëindiging van de deelneming aan de pensioenregeling recht heeft op een WW-uitkering en die uitkering ontvangt
- b. de direct op periode a volgende periode dat een gewezen deelnemer na (13 weken ziekte in) de WW recht heeft op een uitkering op grond van de ZW en die uitkering ontvangt
- c. de direct op periode b volgende periode dat de gewezen deelnemer aansluitend op de ZW (wederom) recht heeft op een WW-uitkering en die uitkering ontvangt
- d. de periode dat een gewezen deelnemer direct na beëindiging van de deelneming aan de pensioenregeling recht heeft op een ZW-uitkering en die uitkering ontvangt;
- e. de direct op periode d volgende periode dat de gewezen deelnemer aansluitend op de ZW recht heeft op een WW-uitkering en die uitkering ontvangt
- f. een periode van drie maanden, tenzij in de pensioenregeling een periode van zes maanden is opgenomen, direct na beëindiging van de deelneming aan de pensioenregeling indien er geen sprake is van een aansluitend dienstverband of een van de uitkeringen zoals onder perioden a tot en met e bedoeld

Partnerpensioen WTP (3)

Verruiming uitkeringsniveau wettelijk verplichte uitlooperperiode na einde dienstverband t.b.v. PP_{vóór PID}

- Uitkering o.b.v. in pensioenregeling vastgelegd % van het laatstgenoten salaris

Tot 1-7-2023/transitie

- Uitkering o.b.v. deelnemingsjaren voorafgaand aan einde dienstverband

Partnerpensioen WTP (4)

Vrijwillige mogelijkheden na einde dienstverband t.b.v. $PP_{\text{vóór PID}}$

- Na afloop perioden a tot en met f (zie vorige slide) OP uitruilen in extra PP op risicobasis
 - Pensioenregeling dient te voorzien in risico $PP_{\text{vóór PID}}$
 - Premie voor risico gefinancierd PP onttrekken uit aanwezige kapitaaldekking voor OP
 - In beginsel onbeperkte termijn
 - In pensioenregeling kunnen beperkingen zijn opgenomen
 - OP mag niet onder afkoopgrens dalen (2026: € 632,63)
 - Maximaal jaarlijks uit te ruilen bedrag is nog niet bereikt
 - Verzoek binnen 9 maanden na beëindiging dienstbetrekking (aanvang binnen 15 maanden)
 - Binnen 3 jaar indien pensioenregeling daarin voorziet (aanvang binnen 6 maanden daarna)
 - PU informeert deelnemer jaarlijks omtrent voortzetting vrijwillige uitruil
- Maximaal 3 jaar deelneming aan pensioenregeling vrijwillig voortzetten
 - I.g.v. winst uit onderneming: maximaal 10 jaar
 - I.g.v. vóór 1-7-2023 reeds winst uit onderneming: maximaal 15 jaar

Partnerpensioen WTP (5)

Vrijwillige mogelijkheden t.b.v. $PP_{\text{vanaf PID}}$

- Uitrusten OP in extra $PP_{\text{vanaf PID}}$
 - Uitsluitend uitrusten indien OP ingaat of kan ingaan
 - Tot maximaal 70% OP
 - Recht om uit te ruilen bestaat indien pensioenregeling voorziet in OP
 - Geldt ook indien pensioenregeling niet voorziet in risico $PP_{\text{vóór PID}}$ of opbouw van $PP_{\text{vanaf PID}}$
- Vrijwillige voortzetting pensioenregeling (zie slide hiervoor)

Partnerpensioen WTP (6)

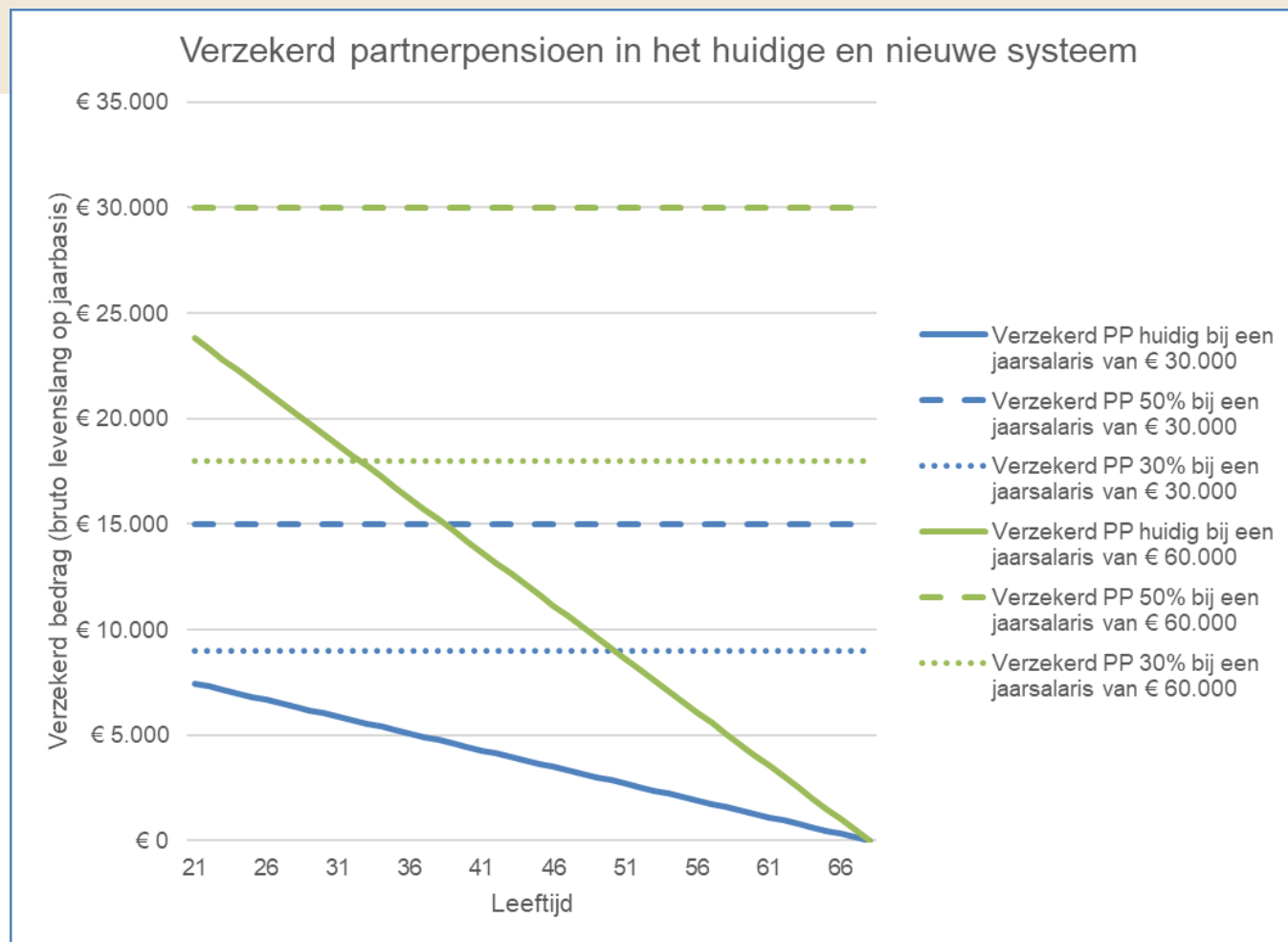
SYSTEEM TOT 1-7-2023

Salaris	€ 30.000	€ 60.000
AOW-franchise	€ 16.322 -/-	€ 16.322 -/-
Pensioengrondslag	€ 13.678	€
43.678		
PP 1,313%/jr	€ 180	€ 575
Bereikbaar o.b.v. 40 opbouwjaren	€ 7.200	€ 23.000

SYSTEEM VANAF 1-7-2023

Salaris	€ 30.000	€ 60.000
PP _{vóór PID} 50% salaris	€ 15.000	€ 30.000
PP _{vóór PID} 30% salaris	€ 9.000	€ 18.000
PP _{ná PID}	€ 7.200	€ 23.000

Partnerpensioenen WTP (7)

SYSTEEM TOT 1-7-2023 I.G.V. VOORTZETTING NA EINDE DIENSTVERBAND (UITLOOP WW)

Salaris	€ 30.000	€ 60.000
AOW-franchise	€ 16.322 -/-	€ 16.322 -/-
Pensioengrondslag	€ 13.678	€ 43.678
PP 1,313%/jr	€ 180	€ 575
Verzekerd PP tijdens deelneming	€ 7.200	€ 23.000
Verzekerd PP na 8 opbouwjaren	€ 1.440	€ 4.600

SYSTEEM VANAF 1-7-2023 I.G.V. VOORTZETTING NA EINDE DIENSTVERBAND (UITLOOP WW)

Salaris	€ 30.000	€ 60.000
PP _{vóór PID} 50% salaris	€ 15.000	€ 30.000
PP _{vóór PID} 30% salaris	€ 9.000	€ 18.000

Dit geldt tijdens deelneming en na einde dienstverband tijdens uitlooperperiode

Overgangsrecht opgebouwd partnerpensioe

Nieuwe pensioenregelingen vanaf 1-7-2023

- Nieuwe regels gelden meteen

Voor op 30-6-2023 bestaande pensioenregelingen

- Nieuwe regels gelden vanaf transitie = tijdstip vanaf wanneer PU aan nieuwe WTP regels gaat voldoen

Reeds opgebouwd PP en BPP

- Worden ook ingevaren (standaard bij pensioenfondsen)
 - $PP_{\text{vóór PID}}$ en $BPP_{\text{vóór PID}}$ worden omgezet naar op risicobasis gefinancierd $(B)PP_{\text{vóór PID}}$
 - Contante waarde $PP_{\text{vóór PID}}$ wordt toegevoegd aan kapitaaldekking voor OP
 - Aanspraken $(B)PP_{\text{vóór PID}}$ blijven wel gedekt
 - Risicopremies worden onttrokken uit contante waarde van de $(B)PP$ aanspraken (vrijgevallen pensioenpotje)
- Extra gedekt $PP_{\text{vóór PID}}$ én diensttijdonafhankelijk $PP_{\text{vóór PID}}$ vanaf transitie cumuleren!

Cumulatie partnerpensioenen

OPGEBOUWD TOT 1-7-2023

Salaris	€ 30.000	€ 60.000
AOW-franchise	€ 16.322 -/-	€ 16.322 -/-
Pensioengrondslag	€ 13.678	€
43.678		
PP 1,313%/jr	€ 180	€ 575
25 opbouwjaren	€ 4.500	€ 14.375

CUMULATIE VANAF 1-7-2023

Salaris	€ 30.000	€ 60.000
PP 50% salaris	€ 15.000	€ 30.000
+ uit extra dekking PP	€ 4.500	€ 14.375
PP totaal	€ 19.500	€ 44.375
i.g.v. PP 30% salaris	€ 13.500	€
32.375		

Bijzonder partnerpensioen (1)

Regeling voor afsplitsen bijzonder partnerpensioen

- Vanaf 9-2-1973 voor weduwepensioen
- Vanaf 1-8-1987 voor weduwnaarspensioen
- Vanaf 1-1-1998 voor geregistreerd partners
- Vanaf 1-1-2008 voor ongehuwd samenwonenden

Bijzonder partnerpensioen (2)

Afsplitsen bijzonder partnerpensioen (art. 57 PW; DGA: art. 3a WVPS)

- Uitsluitend in geval van opgebouwde aanspraken
 - Wel in geval van op kapitaalbasis opgebouwd partnerpensioen
 - Niet in geval van op risicobasisbasis verworven partnerpensioen
- Ook vóór-huwelijkse periode
- Na inwerkingtreding Wet pensioenverdeling bij scheiding 2022 (naar verwachting per 1-1-2028): 50% tijdens huwelijk opgebouwd partnerpensioen

Wanneer wel?

- Echtscheiding
- Beëindiging geregistreerd partnerschap
- Beëindiging ongehuwd samenwonenrelatie

Wanneer niet?

- Scheiding van tafel en bed
 - Vervolgens wel bij ontbinding huwelijk ná scheiding van tafel en bed

Bijzonder partnerpensioen (3)

Afwijkingen (art. 57, lid 4 PW; DGA: art. 3a, lid 4 WVPS)

- Vastleggen bij huwelijkse voorwaarden of convenant
- Mogelijkheden
 - Afzien
 - Afwijkende omvang
- Pensioenuitvoerder moet instemmen!

Verdeling bijzonder partnerpensioen over meerdere ex-partners

Bijzonder partnerpensioen (4)

Vervreemden bijzonder partnerpensioen (art. 57, lid 5 PW; DGA: niet in de wet geregeld)

- Bij overlijden eigen ex-partner
- Aan andere (ex-)partner van de eigen ex-partner
- Onherroepelijk
- Pensioenuitvoerder moet instemmen
- Bij notariële akte

Bijzonder partnerpensioen (5)

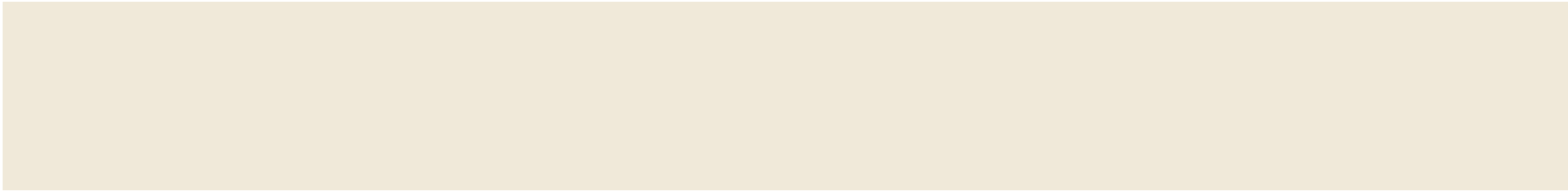
Herleving partnerpensioen (art. 57, lid 6 PW; DGA: niet in de wet geregeld)

- Bijzonder partnerpensioen komt na overlijden van de gewezen partner terug bij degene die de pensioenaanspraken heeft opgebouwd,
 - ➔ voor zover dit in de betrokken pensioenregeling is bepaald
- Geldt vanaf 1-7-2014
- Geldt uitsluitend ten aanzien van niet-ingegaan pensioen

Voordeel

- Meer partnerpensioen voor nieuwe partner
- Meer uitruil in ouderdomspensioen mogelijk

Pensioen en alimentatie

Alimentatie (art. 1:156 BW):

- Kan worden vastgesteld
- Niet voldoende inkomsten tot levensonderhoud
- Niet in redelijkheid kunnen verwerven
- Draagkracht
- Behoeft
- Welstand tijdens het huwelijk (HR 6 juni 2014, ECLI:NL:HR:2014:1336)
- “Behoeft verdamp niet” (niet louter door tijdsverloop; soms wel aangenomen op grond van het argument dat de inspanningsverplichting van de alimentatiegerechtigde om in het eigen onderhoud te voorzien door tijdsverloop toeneemt met het afnemen van de “lotsverbondenheid”; zie PHR 12 januari 2018, ECLI:NL:PHR:2018:41)

Juridische status:

- Geen besluit van algemene strekking volgens art. 1:3, lid 1 Awb en evenmin een beleidsregel volgens art. 1:3, lid 4 Awb; inbreng zienswijzen bij totstandkoming niet mogelijk (art. 8:3, lid 1, aanhef en onder a Awb)
- Geen materiële wetgeving
- Onaanvaardbaarheidsleerstuk kan worden toegepast (PHR 16 juli 2021, ECLI:NL:PHR:2021:727 ten aanzien van de vraag of voor KA moet worden ingeteerd op vermogen) maar de HR past dit leerstuk niet toe (summier onderzoek)
- Risicovolle normen bij toepassing forfaits en afwijken werkelijke inkomenssituatie voor vaststelling draagkracht (HR 24 december 2021, ECLI:NL:HR:2021:1963; zie EB 2022/22)
- HR 1 november 1991, ECLI:NL:HR:1991:ZC0400: afwijken door de rechter van alimentatienormen levert geen cassatiegrond “schending van het recht” op, omdat de alimentatienormen niet tot het objectieve recht behoren

4.8 Uitgaven die fiscaal aftrekbaar zijn

“Op sommige werknemers en op de genietters van resultaat uit overige werkzaamheden, ondernemers en directeuren-grootaandeelhouder zijn de werknemersverzekeringen en/of pensioenvoorzieningen niet van toepassing. Uitgaven voor inkomensvoorzieningen, bijvoorbeeld in verband met arbeidsongeschiktheid of pensioen, kunnen we, indien deze niet bovenmatig zijn, in aanmerking nemen. Bij de vaststelling van de draagkracht voor partneralimentatie wordt het netto besteedbaar inkomen verminderd met de netto premie, dat wil zeggen de premie verminderd met eventueel fiscaal voordeel.”

Onderscheid maken tussen:

- Wettelijk verplicht betaalde pensioenpremie:
 - Werknemerspremie voor pensioen bij verplichtgesteld bedrijfstakpensioenfonds ingehouden op loon erknemers en soms ook afgedragen door zelfstandigen en DGA's
 - Aan verplichtgesteld beroepspensioenfonds (vrije beroepsbeoefenaren en werknemers in loondienst)
- Contractueel verplichte pensioenpremie
- Vrijwillige betaalde pensioenpremie

Lijnen in de vele rechtspraak:

- Wettelijk verplicht betaalde pensioenpremie komt ten laste van de draagkracht voor KA en PA
- Contractueel verplicht betaalde pensioenpremie komt ten laste van de draagkracht voor KA en PA
- Vrijwillig betaalde pensioenpremie komt niet ten laste van de draagkracht voor KA en PA, tenzij de premie al vóór de alimentatieplicht ontstond werd voldaan of (in uitzonderlijke situaties) het redelijk is dat de premie wordt betaald (bijvoorbeeld na wisseling van werken in loondienst naar werken als zelfstandige)

Pensioenpremie en behoefte

Lijn in de rechtspraak:

- Soms wordt een component “premie voor pensioenpremie” als onderdeel van de behoefte aangemerkt
- Bijvoorbeeld als de pensioensituatie van de alimentatiegerechtigde zwak is (en geen zicht op pensioenverrekening of pensioenverevening bestaat)

Cumulatie alimentatie en voorwaardelijke pensioenverrekening c.q. pensioenverevening

- Als voor de alimentatieplichtige het pensioen ingaat en daarmee de voorwaardelijke pensioenverrekening of de pensioenverevening, daalt het inkomen in het algemeen en daarmee de draagkracht EN wordt de alimentatie in het algemeen zo wie so verminderd met die betalingen (wijziging van omstandigheden; draagkracht gewijzigd)
- Als voor de alimentatiegerechtigde eigen pensioen ingaat en/of betalingen uit hoofde van pensioenverrekening of pensioenverevening worden ontvangen, wordt daarmee (gedeeltelijk) in de behoefte voorzien; in het algemeen wordt de alimentatie zo wie so verminderd met die betalingen ook al is de behoefte niet verdampt

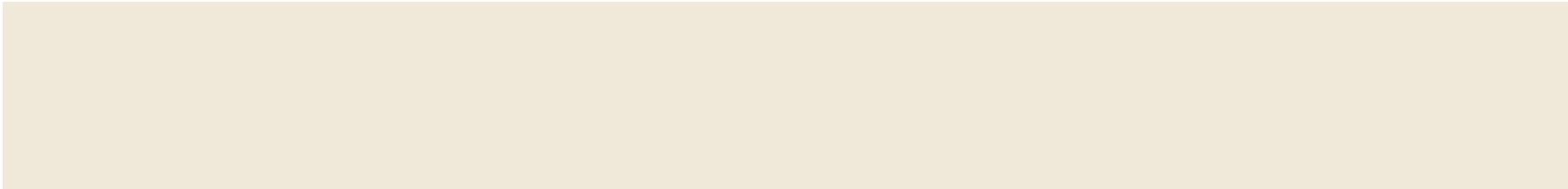
Alimentatie en de WTP

Onder de WTP pensioen in veel gevallen variabel:

- Beweegt mee met de levensverwachting en het beleggingsresultaat van de pensioenuitvoerder;
- Geen toeslagen/indexering (met als ambitie een prijs- of loonindex) meer, maar verhogingen of verlagingen die direct zijn gekoppeld aan het beleggingsrendement op het persoonlijke pensioenvermogen, eventueel gecorrigeerd met betalingen uit de solidariteitsreserve of de risicodelingsreserve
- Wettelijke indexering van alimentatie niet meer passend; veel wijzigingsprocedures te verwachten
- Oplossing voor alimentatie die uit pensioen moet worden betaald: alimentatie stellen op een percentage van het pensioen, wettelijke indexering uitsluiten (botst met art. 1:403 BW dat uitgaat van “vastgestelde” bedragen aan alimentatie; wetswijziging wenselijk?)

Actuele voorbeelden uit de rechtspraak

- **HR 24 april 1981, ECLI:NL:HR:1981:AG4183:** voor het huwelijk opgebouwd pensioen telt mee voor bepaling draagkracht voor PA
- **Gerechtshof Amsterdam 15 juli 2025, ECLI:NL:GHAMS:2025:1927:** bij berekening draagkracht alimentatie rekening gehouden met pensioenverevening
- **Rechtbank Overijssel 18 augustus 2025, ECLI:NL:RBOVE:2025:5342:** geen verlenging alimentatieduur bij afzien van pensioenverevening en daarna ingetreden arbeidsongeschiktheid
- **Rechtbank Amsterdam 19 augustus 2025, ECLI:NL:RBAMS:2025:7137:** voor vaststelling behoefte PA rekening gehouden met behoefte aan pensioenopbouw voor alimentatiegerechtigde
- **Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 9 december 2025, ECLI:NL:GHARL:2025:7829:** rekening gehouden met pensioenpremie voor ondernemer bij vaststelling draagkracht KA; korte duur tot pensioendatum
- **Rechtbank Oost-Brabant 29 oktober 2025, ECLI:NL:RBOBR:2025:8675:** geen verplichting pensioen vervroegd te laten ingaan ter dekking behoefte PA

Pensioenverweer

Art. 1:153 BW (echtscheiding), art. 1:80e BW (geregistreerd partnerschap) en art. 1:180 BW:

- Bestaand vooruitzicht op uitkeringen na vooroverlijden verzoekende partner
- Gaat bij inwilliging verzoek verloren of wordt in ernstige mate verminderd
- Verweer
- Verzoek afgewezen
- Ten opzichte van beide echtgenoten billijke voorziening
- Rechter kan termijn stellen

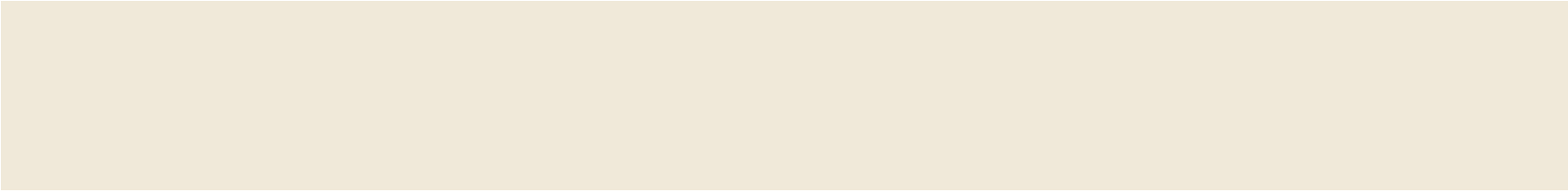
Art. 1:153 BW (echtscheiding), art. 1:80e BW (geregistreerd partnerschap) en art. 1:180 BW:

- Pensioenverweer slaagt niet als gerkwestreerde zelf 'voldoende voorzieningen' kan treffen
- Pensioenverweer slaagt niet als duurzame ontwrichting in overwegende mate te wijten is aan gerkwestreerde (echtscheiding; geregistreerd partnerschap)
OF
- Bij zodanig langdurig wangedrag gerkwestreerde dat geen alimentatieplicht bestaat (lotsverbondenheid geëindigd) (ontbinding na svteb)

Rechter dient de volgende stappen te doorlopen:

- Echtscheidingsverzoek toetsen op ontvankelijkheid (ouderschapsplan)
- Als echtscheidingsverzoek ontvankelijk is en het pensioenverweer wordt gevoerd:
 - Praktijk: na indiening verzoekschrift en verweerschrift mondelinge behandeling; zaak komt voor beschikking te staan als geen ‘billijke voorziening’ is of wordt aangeboden
 - Pensioenverweer slaagt – afwijzing verzoek
 - Pensioenverweer slaagt niet: tussenbeschikking waarin pensioenverweer wordt afgewezen of eindbeschikking
 - In de praktijk zal de ‘billijke voorziening’ op de zitting worden besproken

- **HR 6 april 1990, ECLI:NL:HR:1990:AB9374:** herhaald verzoek echtscheiding na geslaagd pensioenverweer mogelijk; beoordeling billijke voorziening
- **Rechtbank Den Haag 8 augustus 2025, ECLI:NL:RBDHA:2025:15227:** pensioenverweer faalt omdat geen noodzaak tot compensatie wegvallen PP bestaat
- **Rechtbank Den Haag 7 januari 2026, ECLI:NL:RBDHA:2026:2163:** Pensioenverweer slaagt vanwege vrijwel zeker en volledig verdampen partnerpensioen na verzochte echtscheiding

Internationaal privaatrecht

Buitenlands pensioen

Wettelijke regeling (art. 10:51 BW en art. 1, lid 8 WVPS):

- Buitenlands pensioen
- Nederlands huwelijksvermogensrecht van toepassing
- Dan geldt dat het buitenlandse pensioen moet worden verevend volgens de WVPS
- Geen zelfstandig recht op uitbetaling jegens de buitenlandse pensioenuitvoerder (de vereveningsplichtige dient zelf te betalen aan de vereveningsgerechtigde)

Wettelijke regeling (art. 1, lid 7 WVPS):

- Nederlandse rechter bevoegd in het kader van verdeling
- Buitenlands huwelijksvermogensrecht van toepassing
- Pensioen in Nederland opgebouwd
- WVPS van toepassing
- “Dubbele” pensioenverdeling

Opmerking:

- Naar Nederlands recht vallen pensioenen sedert 1 mei 1995 niet meer in een huwelijksgoederengemeenschap, pensioenverdeling is echter ook niet alimentatief zodat pensioenverdeling zich in een grijze schemerzone bevindt
- Voor het IPR behoort “pensioen” niet tot de verdeling, maar wordt de vraag of het moet worden verdeeld en hoe beantwoord aan de hand van hetzelfde recht dat voor de verdeling geldt

- **Gerechtshof Den Haag 16 april 2025, ECLI:NL:GHDHA:2025:696:** Nederlands pensioen verevend ondanks toepasselijk Spaans huwelijksvermogensrecht; Spaans pensioen niet verevend door toepasselijkheid Spaans huwelijksvermogensrecht
- **Gerechtshof Amsterdam 6 mei 2025, ECLI:NL:GHAMS:2025:1203:** geen verevening Nederlands pensioen bij toepasselijkheid buitenlands recht voor pensioenverdeling; geen dubbele pensioenverdeling
- **Gerechtshof 's-Hertogenbosch 7 mei 2025, ECLI:NL:GHSHE:2025:1270:**
 - ABP pensioen deels in Nederland, deels in Spanje belast
 - Deel wordt aan ex-partner in Nederland betaald en bij ex-partner belast in Nederland
 - Ex-partner geen zelfstandig vorderingsrecht
 - Geen verboden eigendomsontneming
- **Gerechtshof 's-Hertogenbosch 24 april 2025, ECLI:NL:GHSHE:2025:1188:** Duitse “AOW”-rentenversicherung- geldt als pensioen volgens WVPS vanwege opbouwkarakter

Lijfrenten: verdeling en verrekening

Lijfrenten: verdeling en verrekening (1)

Onderscheid lijfrenten

Verzekeren

- Lijfrenteverzekering

Banksparen

- Lijfrenterekening
- Lijfrentebeleggingsrecht

Lijfrenten: verdeling en verrekening (2)

GVG: Verdeling

- Toedeling lijfrente
 - Aan echtgenoot/verzekeringnemer
 - Aan andere echtgenoot
- Splitsing lijfrente

HVW: Verrekening van de waarde

- Echtgenoot/verzekeringnemer behoudt de lijfrente
- Soms toch wenselijk dat andere echtgenoot lijfrente krijgt

Relevante fiscale wetsbepalingen

- a. Art. 3.102, lid 3, letter b Wet IB
- b. Art. 3.133 Wet IB
- c. Art. 3.134, lid 2 Wet IB
- d. Art. 6.3, lid 1, letter d Wet IB
- e. Art. 6.4, lid 2 Wet IB

Lijfrenten: verdeling en verrekening (4)

Hoofdpijnen fiscale behandeling

- a. Belast is hetgeen wordt ontvangen ter verrekening van lijfrenten voorzover de daarvoor betaalde premies als uitgave voor inkomensvoorziening in aanmerking zijn genomen
- b. Vervreemding van een dergelijke lijfrente is niet toegestaan en leidt tot belastingheffing bij de verzekeringnemer
- c. Uitzonderingen gelden in geval van verdeling van een gemeenschap bij echtscheiding of scheiding van tafel en bed ten behoeve van binnenlands belastingplichtige gewezen echtgenoot:
 - Vervreemding
 - Aanwijzing onherroepelijk begunstigde
 - Omzetting in een andere lijfrente

Lijfrenten: verdeling en verrekening (5)

Hoofdpijnen fiscale behandeling (vervolg)

- d. Aftrekbaar als onderhoudsverplichting (persoonsgebonden aftrek) is hetgeen in het kader van echtscheiding of scheiding van tafel en bed wordt voldaan ter verrekening van lijfrenten waarvan premies in aftrek zijn gebracht
- e. Geen aftrek indien verrekenbedrag wordt voldaan in de vorm van een lijfrente

Handelen in strijd hiermee leidt tot negatieve uitgaven voor inkomensvoorzieningen (lees: waarde lijfrente belast in box 1) + 20% revisierente

Lijfrenten: verdeling en verrekening (6)

Ook hierbij geldt: afbouw belastingvoordeel persoonsgebonden aftrek

Maximaal belastingvoordeel uit hoofde van persoonsgebonden aftrek bedraagt

2019	49,5%
2020	46%
2021	43%
2022	40%
2023	36,93%
2024	36,97%
2025	37,48%
2026	37,56%

Lijfrenten: verdeling en verrekening (7)

Geheel of gedeeltelijke vervreemding in geval van HVW

Goedkeuring

Par. 12.1 van het Verzamelbesluit lijfrenten van 13-4-2026, nr. 2026-48474, Stcrt 2026, 14092

- Vervreemding lijfrente leidt niet tot belastingheffing:
situatie onder c (zie vorige sheet) is van overeenkomstige toepassing

Voorwaarden

- Gezamenlijk in te dienen verzoek bij verzekeraar, bank of beheerder om lijfrente te wijzigen (toerekenen of splitsen)
- Toelichten aard van gezamenlijke gerechtigdheid of aard verrekeningsverplichting

Verrekenen in geval van HVW

Kennisgroepstandpunt KG:070:2025:1

Niet uitgevoerd periodiek verrekenbeding of verplicht wederkerig finaal verrekenbeding

- Verrekening lijfrente: in geld of goederen (maakt niet uit)
- Niet belast bij verrekeningsgerechtigde
- Geen persoonsgebonden aftrek bij verrekeningsplichtige
- Afzien compensatie verrekeningsgerechtigde kan leiden tot een schenking

Kennisgroepstandpunt is (lijkt) volledig in strijd met wettekst

Volstrekt afwijkende benadering dan in geval van GVG!

Lijfrenten: verdeling en verrekening (9)

Gouden handdruk stamrecht (al dan niet bij de eigen B.V.)

- Is niet een traditionele lijfrente
- Kent eigen fiscaal kader
- Verdeling of verrekening verloopt fiscaal neutraal: geen heffing / geen aftrek

Oudedagsverplichting (uitgefaseerd pensioen eigen beheer)

- Is ook geen lijfrente, hoewel veel overeenkomsten met lijfrenterekening
- Hiervoor geldt eenzelfde fiscale methodiek
- Verdeling of verrekening verloopt fiscaal neutraal: geen heffing / geen aftrek

Casus lijfrenten: verdeling en verrekening (1)

Situatie:

- Mevrouw A is in gemeenschap van goederen gehuwd geweest met de heer B. In april 2004 is het huwelijk ontbonden.
- Tot de huwelijksgemeenschap hebben twee bij verzekeraars X en Y gesloten lijfrenteverzekeringsbehoorden. Bij beide verzekeringen is B verzekeringnemer en eerste begunstigde. Ter zake van de voor deze verzekeringen verschuldigde premies heeft B premieaftrek genoten.
- Bij de verdeling van de huwelijksgemeenschap zijn beide verzekeringen toegescheiden aan B. Ter verrekening van de helft van de waarde van beide verzekeringen heeft B aan A in 2006 een bedrag van in totaal € 8.718 betaald. Dit bedrag is de som van de waarde van beide verzekeringen op 1 januari 2003 verminderd met een belastinglatentie van 30%.

Casus lijfrenten: verdeling en verrekening (2)

Vragen:

- Bent u van mening dat sprake is van verrekening?
- Wat is uw mening ten aanzien van het feit dat bij A inkomstenbelasting wordt geheven over het door A ontvangen bedrag?
- Wat is uw mening ten aanzien van het feit dat partijen rekening hebben gehouden met 30% belastinglatentie?
- Wat is het gevolg van deze afwikkeling voor B?
- Wat is per saldo het financiële eindresultaat voor A en B?
- Zou de uitkomst anders zijn geweest indien partijen buiten gemeenschap van goederen waren gehuwd?
- Wat zou de uitkomst zijn indien sprake was van een ontslagvergoeding?

Hof Den Bosch 23-32-2012, ECLI:NL:GHSHE:2012:BW1088

“De Inspecteur heeft het door A ontvangen bedrag van € 8.718 ingevolge artikel 3.102, lid 3, aanhef en onderdeel b, van de Wet IB 2001 terecht tot haar belastbaar inkomen uit werk en woning over het jaar 2006 heeft gerekend. Anders dan A stelt, vereist deze bepaling niet dat dit bedrag een onderdeel vormt van een reeks van uitkeringen dan wel strekt ter vervanging van een dergelijke reeks van uitkeringen. Voorwaarde voor toepassing van deze bepaling is slechts dat het bedrag in het kader van echtscheiding is ontvangen ter zake van het recht op verrekening van lijfrenten voor zover deze fiscaal gefacilieerd zijn opgebouwd, hetgeen, naar niet in geschil is, het geval is.”

Casus lijfrenten: verdeling en verrekening (4)

Hof Den Bosch 23-32-2012, ECLI:NL:GHSHE:2012:BW1088

“Voorts kan een andersluidende opvatting niet worden afgeleid uit paragraaf 9.3.1 van het Besluit van 10 mei 2010, nr. DGB 2010/3119M. Dit besluit bevat een goedkeuring met betrekking tot de toepassing van artikel 3.134, lid 2, van de Wet IB 2001 voor het geval bij echtscheiding een lijfrente geheel of gedeeltelijk toekomt aan de andere echtgenoot, terwijl geen gemeenschap van goederen bestaat. Een dergelijk geval is in de situatie van belanghebbende niet aan de orde.”

Dank voor uw aandacht

Zijn er nog resterende vragen?